

Szerkesztőség:

Felelős szerkesztő: KISS TAMÁS
[SZEKERES GÁBOR] örökös főszerkesztő
Olvasószerkesztő: SILBERER VERA
Tervezőszerkesztő: HORVÁTH IMRE

Szerkesztők:

ANDROSITS BEÁTA, BANAI ENDRE,
LENTE GÁBOR, NAGY GÁBOR,
PAP JÓZSEF SÁNDOR, RITZ FERENC,
ZÉKÁNY ANDRÁS
Szerkesztőségi titkár: SÜLI ERIKA

Szerkesztőbizottság:

SZÉPVÖLGYI JÁNOS,
a szerkesztőbizottság elnöke,
ANTUS SÁNDOR, BIACS PÉTER,
BUZÁS ILONA, HANCSÓK JENŐ,
JANÁKY CSABA, KALÁSZ HUBA,
KEGLEVICH GYÖRGY, KOVÁCS ATTILA,
LIPTAY GYÖRGY, MIZSEY PÉTER,
MÜLLER TIBOR, NEMES ANDRÁS,
ifj. SZÁNTAY CSABA, SZABÓ ILONA,
TÖMPE PÉTER, ZÉKÁNY ANDRÁS

Kapják az Egyesület tagjai és a megrendelők
A szerkesztésért felel: KISS TAMÁS

Szerkesztőség: 1015 Budapest, Hattyú u. 16.
Tel.: 36-1-225-8777, 36-1-201-6883
Fax: 36-1-201-8056
E-mail: mkl@mke.org.hu

Kiadja a Magyar Kémikusok Egyesülete
Felelős kiadó: ANDROSITS BEÁTA
Nyomdai előkészítés: Planta-2000 Bt.
Nyomás: Europrinting Kft.
Felelős vezető: ENDZSEL ERNŐ
ügyvezető igazgató

Terjeszti a Magyar Kémikusok Egyesülete
Az előfizetési díjak befizethetők a CIB Bank
10700024-24764207-51100005 sz.
számlájára „MKL” megjelöléssel
Előfizetési díj egy évre 10200 Ft
Egy szám ára: 850 Ft. Külföldön terjeszti
a Batthyany Kultur-Press Kft.,
H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
1251 Budapest, Postafiók 30.
Tel./fax: 36-1-201-8891, tel.: 36-1-212-5303

Hírdetések-Anzeigen-Advertisements:
SÜLI ERIKA

Magyar Kémikusok Egyesülete,
1015 Budapest, Hattyú u. 16.
Tel.: 36-1-201-6883, fax: 36-1-201-8056,
e-mail: mkl@mke.org.hu

Aktuális és archivált számaink honlapunkon
(mkl.mke.org.hu) olvashatók

Index: 25 541
HU ISSN 0025-0163 (nyomtatott)
HU ISSN 1588-1199 (online)
DOI: 10.24364/MKL.2021.02

A lapot az MTA MTMT indexeli, és a REAL,
továbbá az Országos Széchényi Könyvtár
(OSZK) Elektronikus Periodika Adatbázisa
és Archivuma (EPA) archiválja

Szokásunkhoz híven februári számunkban a múlt évi Nobel-díjasokról és a díjazott munkákról olvashatnak beszámolókat. Az elismeréseket az elmúlt év(ek) legfontosabb alapvetési felfedezéséért ítéltek oda minden évben. A beszámolókból is kitűnik, hogy ezek gyakran már az alkalmazás szintjén is megjelennek az odaítélés évében. Nincs olyan nagy lemaradás a tudományos felfedezés és a gyakorlati alkalmazás megjelenése között. A magyar kormány ezért akart gyorsítást elérni a magyar tudományos életben is, és kezdett hozzá az érintettekkel nem összehangoltan átszervezési elképzeléseinek végrehajtásába. A felsőoktatásban és az MTA szervezetében lezajlott és zajló változásokról mindannyian értesülhettünk. Csak a legutóbbiak: a Corvinus és az SZFE után január 1-től újabb 6 egyetem kezd meg alapítványi rendszerben működését. Az MTA területén az átszervezés még nem ért véget; most a nemzetközi elismertséget szerzett Limnológiai Intézet van soron: vezetőjét leválasztották, fiataljai vezetőjük nélkül maradnak, a Balaton vízének nyomom követését célzó pályázataik sorsa bizonytalan. Az Innovációs és Technológia Minisztérium elképzeléseinek egyik célja az alapvetési eredményeinek gyorsabb felhasználása biztosan így valósul meg a gyakorlatban a legjobban?

Egy éve itt van a koronavírus a nyakunkon. Látom és tapasztalom a politikai harcot a kérdés körül, ami annyiban politikai kérdés, hogy a politikai vezetésnek minden segítséget meg kellene adnia a szakértőknek: virológusoknak, járványügyi szakembereknek, orvosoknak, orvosi szak személyzetnek, gyógyszerkutatóknak, hogy nyugodtan végezhesék munkájukat. Ők tudják, mi a teendőjük. A döntések meghozatalának java részét rájuk kellene bízni. Ahol szükséges, a politikai döntéseket az ő véleményük meghallgatása alapján kellene a politikusoknak meghozniuk, nem pedig nemzeti konzultációs kérdőívek eredményeire hivatkozva. A szakmai vélemény, a szakértői javaslat nem úri huncutság, liberálobsevik ármánykodás, mint már hallottuk ezt korábban. Kezd a mondandóm nagyon politikai síkra terelődni.

Vissza a tudományhoz. Újévi interjújában a miniszterelnök elismerte, hogy a hazánkban is alkalmazott Pfizer-BioNTech-vakcina egy magyar tudós (Karikó Katalin, a Szegedi Tudományegyetemen végzett biológus, ma már a BioNTech alelnöke) közreműködésével/eszével és az USA pénzével született meg (az idézet nem szó szerinti). Ő volt az egyik kutató, aki az mRNS-módszert kidolgozta, még az SZBK-ban kezdett kutatásai alapján. Ma neve tudományos körökben az idei Nobel-díj-esélyesek között említhető. A tudományos kutatás innovatívabbá tétele érdekében elindított átszervezés jótékony hatása idehaza még nem érződhet. De működni látszik egy magyar sztereotípiája: ahhoz, hogy egy magyar kutatónak a neve a Nobel-díjjal kapcsolatban felmerülhessen, időben kell elhagynia az országot? Végezetül pozitívan zárom gondolataimat. Bár nem vagyunk nagy hatású lap, szavaink az interneten keresztül mindenhol eljuthatnak: örülünk Karikó Katalin sikerének és büszkéek vagyunk honfitársunkra!

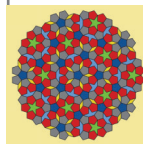
A februári szám cikkeinek olvasásához jó időtöltést kívánok. Egyben kívánok hasznos továbbgondolkodást is. Jót tesz a szellem épülésének.

2021. február

Kiss Tamás
felelős szerkesztő

TARTALOM

NOBEL-DÍJ, 2020	
Gyurcsik Béla: Kémiai Nobel-díjat ért a mesterséges nukleázok kutatása 2020-ban	34
Szatmáry Károly: Fekete lyukak: elmélet és megfigyelés	37
Hagymási Krisztina: A hepatitis C-vírus felfedezése és a fertőzés kezelése	38
VEGYIPAR ÉS KÉMIATUDOMÁNY	
Kutasi Csaba: A nanokutatás textilipari alkalmazásai	40
Braun Tibor: A folyadékfázisú szerves kémiai szintézistől a szilárd-szilárd szerves mechanokémiáig	44
JUBILEUM: AZ MKL 75. ÉVFOLYAMA	
Pavláth Attila, az Amerikai Kémiai Társaság 2001. évi elnökének nyilatkozata lapunk részére (2000)	47
Rácz László: A változások évtizede	48
VEGYIPAR ÉS KÉMIATÖRTÉNET	
Kéki Sándor, Lelik László: Cornides István (1920–1999), a hazai tömeg-spektrometria megrementője	49
KITEKINTÉS	
Leonardo színeinek spektruma	53
KÖNYVISMERTETÉS	
Lente Gábor: Huszonegyedik századi betekintés a tudományokba	56
Kiss Tamás: Szórakoztató molekulatudomány (Lente Gábor: Ezeregyélmélt is több molekula meséi)	56
MEGEMLÉKEZÉS	
Ósabay György: Egy tanítvány emlékezése Bruckner Győzőre születésének 120. évfordulóján	58
Huszthy Péter: Elhunyt Novák Lajos, a BME professor emeritusa	59
VEGYÉSZLELETEK	
Lente Gábor rovata	60
A HÓNAP HÍREI	62

Címlapunkon:
Roger Penrose (fizikai Nobel-díj, 2020) különleges geometriai alakzatairól is híres. A Penrose-csempék nem periodikus „képződményt” hoznak létre, amely mégis mutat egyfajta rendezettséget. A rendezett, de nem periodikus kvázikristályok szerkezetét a Penrose-csempézés térbeli általánosításaként írták le.